

Znanje bo lahko krožilo le, če ga bomo znali deliti med seboj.

**ZA VAS PRIPRAVIL IN UREDIL
SANDI GOMBAČ**

www.gombac-horses.com

PRIPOROČILA ZA TERENSKO JAHANJE

UVOD

Pri terenskem jahanju se pred konjem in jezdecem na neznanem in razgibanem terenu pojavljajo različne ovire, ki zahtevajo dobro izurjenost, spretnost, gibčnost, občutek ravnotežja, iznajdljivost in sposobnost hitrega reagiranja ter odločanja. Pri terenski ježi jezdec pridobi tudi izkušnje in sposobnost ocenjevanja fizičnih in čutnih sposobnosti svojega konja, pa tudi kondicijo, moč, samodisciplino, vzdržljivost in samozaupanje. Nauči se pravilno (varčno) izkoriščati konjevo (in svojo) energijo in nege ter oskrbe konja, poveča pa se mu tudi zaupanje v zdržljivost, hitrost in druge sposobnosti konja.

Gibanje na terenu je (za razliko od maneže oz. jahalnice) zelo pomembno tudi za jahalnega konja, ne glede na njegovo starost in siceršnji namen rabe. Z gibanjem na raznolikem terenu in okolju se mu krepijo mišice, tetive in sklepi. Neobičajne situacije in razgiban teren tudi pri njemu urijo ravnotežje, gibčnost in zanesljiv korak. Ob mnogoterih vtisih raznolikega okolja se mu ugodno razvijajo refleksi, vsa čutila in stabilizira živčni sistem. Še bolj je vezan na dejstva jezdeca in postaja nanje tudi bolj odziven. Terensko ježo priporočamo za vse konje, tudi mlade konje, za korekcijo šolskih konj, pa tudi za živali, ki tekmujejo v vrhunskem turnirskem športu.

Terensko jahanje naj bi bilo del celovitega in rednega izobraževanja ter šolanja vsakega jezdeca. Pri tem je potrebno izbirati poti, ki po vzdržljivosti, težavnostni stopnji in izurjenosti odgovarjajo znanju jezdecev. Urjenje mora potekati v skupini in postopoma v razčlenjeni skupini oz. posamično tudi na večjih distancah, tako da vsak jezdec v svoji smeri premaguje ovire, na katere naleti. Pred odhodom na dolga distančna jahanja mora biti tudi jezdec kondicijsko dobro pripravljen (prav tako za daljše pešačenje v hitrosti hoda konj).

Izbira konja

Izbira konja je zelo subjektivna: vsak izbere tistega, ki mu je všeč. Velikokrat kupujemo konja zaradi njegovega zunanega videza, kar je seveda pomembno, a najprej se moramo vprašati, za kakšno jezdenje ga potrebujemo.

Na terenu potrebujemo zdravega, »pametnega«, kar se le da mirnega konja po temperamentu, naj ne bi bil prestar in tudi ne premlad. Teren je zahtevna disciplina, saj združuje vse veščine jahanja, še posebej pa obvladovanja konja v raznih situacijah.

Skoraj vse vrste konjev so primerne za teren (nekateri bolj, druge manj), le da imajo zgoraj navedene lastnosti. Izkušnje so pokazale, da lahko tudi polhladnokrvne živali, ob primernem tempu, v petih dneh premagajo razdaljo 270 km. Za daljše terenske ježe lahko uporabimo konje, starejše od sedmih let. Kobile so praviloma za to primernejše in vzdržljivejše (vendar pa včasih tudi bolj muhaste).

Načeloma nam lahko dobro služi vsak konj, ki po velikosti, značaju, znanju in kondiciji odgovarja jezdecu; predpogoj so zdrava kopita in noge, kondicija, dobra pljuča in trenirano srce.

Za dolgotrajna terenska jahanja so še posebej primerni manjši, lažji športni in nezahtevni konji. Pri njih je odnos mase na telesno površino ugodnejši, saj lažje oddajajo toploto (75% energije toplota/ 25% pa mišično delo). Istočasno imajo praviloma izdatnejši sistem pljuča-srce. Morajo biti korektne gradnje, še posebej sprednje noge, ki nosijo večino teže. Kopita morajo že po naravi imeti čvrsta in povsem zdrava, ter nekoliko večja, da lažje razporedijo težo.

Primernemu konju moramo zagotoviti dnevno izdatno gibanje, ustrezno šolanje in dobro kondicijo. Za nekajdnevno, tudi zmerno ježo, je potrebno konje vsaj 1 mesec do 6 tednov prej načrtno in posebej kondicijsko pripraviti.

Priporočljiva obremenitev konja

Pri določitvi obremenitve konja je odločilna njegova konstrukcija in telesna teža. Veliko je tudi odvisno od pasme konja, saj je poznano, da nekatere pasme lahko prenašajo tudi večje obremenitve glede na svojo težo.

Pred obremenitvijo moramo poskrbeti, da ima konj primerno utrjene hrbtne mišice in ima primerno sedlo, ki se lepo poda na njegov hrbet in ne pritiska na viher, zato naj ima vsak konj svoje sedlo. Pri večdnevni pohodih se poveča tudi dodatna oprema. Potovanja se odvijajo večinoma v hodu in kasu, nekaj tudi v rahlem galopu. Zaradi tega moramo poskrbeti, da dodatna oprema ne moti konja pri gibanju. Pri obremenitvah ne smemo pretiravati, ker jahanje ne traja le nekaj ur in pomislimo, da je vsak dodaten kilogram na konju tako, kot bi ga nosili mi sami. Še posebej pa moramo paziti na mlade konje med 3 in 5 leti, ker konstrukcijsko še niso popolnoma razviti.

Prehrana (priprava konja na potovanje)

Pri pripravi konja na večdnevno potovanje je potrebno predvideti precej stvari, nekatere se zdijo malenkostne, a niso zanemarljive. Prva ovira je že prehrana, na katero je konj navajen doma.

Veliko konjev vodo pije iz napajalnika in to še največkrat iz svojega. V takem primeru se dogodi, da nevjajen konj ob menjavi okolja, ker nima pridobljenih izkušenj, noče piti iz potokov, rek ali drugih posod za napajanje. Zaradi tega konj po dan ali tudi več ne zaužije vode. Pri pripravah na terensko jezdenje je včasih konja dobro napojiti tudi iz drugih posod ali pa ga navajati na pitje iz potoka (tekoča voda).

Pri večjih naporih je primerno dodajati konjem minerale in soli oziroma poznane elektrolite. Dostopni so v vseh boljše založenih trgovinah s konjeniško opremo. Dodatke največkrat vmešamo v vodo in tudi na to je potrebno misliti pri pripravah, saj je potrebno konja privaditi na okus že doma.

Takšni problemi niso nevarni, vendar po nepotrebnem izčrpavajo konja, ker ni pripravljen.

Tistim konjem, ki so na paši ali jih redno krmimo s svežo travo, je dobro, da nekaj dni pred večdnevni jahanjem njihov obrok kombiniramo s suho krmo. Poznavalci vedo, da pri konjih ni možno v kratkem roku na zalogo pripraviti telesne teže, zato ni priporočljivo pred večdnevni jahanjem konju dodajati več krme, še posebej pa ne hranil, ki do tedaj ni bil vajen. Razni dodatki lahko povzročajo prebavne ali celo količne težave. Pomembna je stalna kvalitetna in količinsko primerna hrana.

Konji na terenski ježi (daljše potovanje)

↪ Količina in sestava hrane

Količino hrane predvidimo glede na število udeležencev na konjeniškem pohodu, predvsem pa je potrebno poskrbeti za dobro kvaliteto. Dnevno krmimo konje trikrat na dan s senom in ovsom. Dnevno pripravimo na konja 10 – 15 kg kvalitetnega suhega sena in 5 – 7 litrov ovsa ali 4 - 6 litrov druge kvalitetne mešanice. Ne uporabljamo sveže posušeno seno, ker rado napenja konje. Naj bo staro vsaj mesec ali dva.

Dodajamo tudi soli in minerale (elektrolite), odvisno od navodil proizvajalca. Koristi tudi kuhinjska morska sol, ki jo lahko potrosimo po senu. Konju lahko ponudimo tudi drugo hrano kot npr. koruzo, ječmen (obvezno namočiti pred krmljenjem), razne brikete, vendar upoštevamo že ustaljeni prehranjevalni režim in česa je posamezen konj vajen. Ne pretiravajmo pri prehrani, ker povzročimo več problemov z napačnim in preobilnim krmljenjem, kot pa v primeru, ko damo nekoliko manj.

↪ Čas krmljenja in oskrbni intervali

Krmljenje konjev na terenu lahko postane težavno, ker so živali velikokrat vznemirjene zaradi prisotnosti drugih konjev ali spremembe okolja, zato jim skušajmo vedno omogočiti dovolj časa za prehranjevanje.

Recimo, da imamo planiran odhod ob 9. uri zjutraj. Jutranji obrok naj bo med 5. in 6. uro. Najprej konje oskrbimo z vodo, potem jim damo seno. Ne smemo jim dati ovsa takoj, ker bodo potem pojedli manj sena. Pri konjih, ki pojejo manj sena, se pojavlja slabša presnova in skromnejša izkoriščenost hrane.

Če je le mogoče, hranimo vse konje istočasno, ker rado pride do poškodb zaradi nervoze med živalmi.

↪ Napajanje

Tudi napajanje konjev preko dneva je pomembno načrtovati v naprej, še posebej pri višjih temperaturah. Izkoristiti je potrebno čiste potoke povsod tam, kjer je mogoče tudi med pohodom, čeprav ne predvidevamo postanka. Ko po napajanju nadaljujemo pot, ni nevarnosti, če konj popije več vode, le da ta ni iz zelo mrzlega vodovoda. V tem primeru si lahko pomagamo tako, da predhodno natočimo vodo v večje posode, da se ogreje na zunanjo temperaturo ali pa napajamo po intervalih.

Pomembno je, da pri napajanju ne pretiravamo, ko ustavimo za počitek. Konju lahko privoščite najprej par litrov vode, da bo lahko zbral slino in pojedel svoj obrok. Po obroku za kosilo lahko konja napojimo do konca, ko se je že nekoliko ohladil in bo tudi nadaljeval pot.

Zvečer konja napojimo do konca šele po 2 – 3 urah ali pa ga napajamo intervalno. Pri nižjih temperaturah, se segretemu in utrujenemu konju rado pripeti, da se zaradi prevelike količine hladne vode začne tresti (pokrijemo ga z odejo oz. pokrivalom, da se umiri).

Priporočila

- ↪ Konje krmimo vsaj 3x na dan, zadnjič nakrmimo najkasneje 2 uri pred predvidenim pohodom.
- ↪ K opremi, ki jo moramo vzeti s seboj na večdnevno terensko jahanje sodi tudi vsaj 2 x obrok koncentrirane krme (zrnje oz. peleti), ki jo shranimo v posebno platneno vrečo.
- ↪ Konje napajamo šele po tem, ko so se umirili, ker žejni hočejo hlastno piti večinoma mrzlo vodo, takrat jim (tudi pozimi) pustimo brzdo kar v gobcu ali pa v vedro z vodo

damo seno oz. slamo.

- ↪ Vedno napajamo konje pred (!) tem, ko jim damo koncentrirano (zrnato) krmo in za tem, ko smo jim že ponudili nekaj sena. Sicer pa je minimalna dnevna količina vode, ki jo moramo priskrbeti za konje 30 litrov, čeprav pri velikih telesnih naporih in v poletnih vročinah lahko popijejo tudi do 80 litrov.
- ↪ Konje krmimo vsaj na terenu čim večkrat (postanki) in to z manjšimi količinami krme. Priporoča se jim takrat oves navlažiti ali/in pomešati z oljem (1 do 2 dcl/dan). Največji del obroka konjem damo po končanem delu (zvečer).
- ↪ Tudi tukaj velja »železno pravilo«: 1 kg voluminozne in 1 kg zrnate krme na vsakih 100 kg telesne teže konja. Če je pot dolga in naporna, če jezdimo pogosto v hitrejših tempih, priporočamo konje dnevno dokrmeljati z 1-2 kg katerega od dopolnilnih krmil/koncentratov. Če kakšen dan konji ne delajo, jim ta »priboljšek« takoj zmanjšamo za polovico, ali pa celo ukinemo.
- ↪ Še posebej skrbno načrtovana mora biti oskrba z vitaminsko-mineralnimi dodatki/mešanicami (75-150 g/dan) in seveda soljo (20-50 g/dan).
- ↪ Na terenu (in v izrednih razmerah) se nam lahko zgodi, da ostanemo brez običajne krme za konje. Zamenjavo za običajne obroke lahko v teh primerih predstavljajo:
 - pašna (na mlado travo, detelje in drugo krmo, z veliko koncentracijo hranilnih snovi, moramo konje najprej postopoma privaditi – do 14 dni – sicer obstaja nevarnost prebavnih motenj in kolik (!);
 - slama - prašno prej pretresemo, plesnive dele pa odstranimo;
 - enako velja za starejše in slabše seno (mlado seno se po košnji mora najprej vsaj 6 tednov »oznojiti«, preden ga lahko ponudimo konjem);
 - koruznica (boljša je, če ima čim več listja);
 - silaža (10-15 kg/dan);
 - druga žita (ječmen, rž, pšenica, koruzno zrnje), če ječmen krmimo dlje časa, ga moramo pred tem namočiti ali zgnesti);
 - korenje, repa, pesa, jabolka ipd.;
 - pesni rezanci (suhe moramo namakati vsaj 12 ur);
 - listje dreves (bukev, hrast, javor, idr.);
 - vejice (jerebika, klen, breza, topol idr. – preliti s slano vrelo vodo).

Telesna priprava konja na večdnevno terensko ježo

Pripravi konja na večdnevne treking ture je potrebno posvetiti kar nekaj časa. Pridobiti mora kondicijo in se socializirati: konja pripravimo na vklapljanje v različna okolja (tudi prisotnost drugih konjev) in na premagovanje različnih terenskih ovir. Pomembno je seveda združiti oboje, saj se nepripravljen konj slabo počuti, je pretirano vznemirjen, se plaši, s tem pa po nepotrebem izgublja energijo.

Od konja se zahteva sledeče:

- telesna pripravljenost (kondicija)
- izkušnje v prometu
- izkušnje gibanja v naravi (divjad, živali na kmetiji, nevihte, grmenje itd)

- izkušnje, kako se obnaša v skupini z drugimi konji

Pri kondicijski pripravljenosti konja največ pozornosti namenimo pridobivanju vztrajnosti in vzdržljivosti (repetitivna moč mišic), manj eksplozivnosti. Izkušnje kažejo, da je redno jahanje, vsaj dvakrat do trikrat na teden po 2 uri ali več, primerno za pripravo konja na večdnevni pohod. S pripravo začnemo pravočasno vsaj eden do dva meseca pred 3 - 6 dnevnim pohodom.

Dnevni treningi naj se od premaganih 10 km počasi povečujejo na 40-50 km na dan. Paziti moramo na intenzivnost treninga in težavnostno stopnjo napredovanja.

Pomembno je konja navaditi na to, da trening ni časovno omejen, ampak naj začne spoznavati, da mora energijo začeti razporejati sam. Veliko konjev jahajo zmeraj samo po nekaj ur in s tem si konji sami razporedijo energijo samo za določen čas.

Pri pripravah se vsaj enkrat tedensko odpravite na teren za ves dan, kasneje pa tudi za več dni, tako da energijo in izkušnje pridobivamo skupaj s konjem. K dobri kondiciji konja veliko prispeva večji izpust, tako da se konj vsak dan razgiba.

Ne smemo pozabiti na utrjen konjski hrbet, ker je vseskozi obremenjen del telesa konja. Pri terenski ježi se poveča tudi teža na konju, zato ga pravilno obremenjujemo že med pripravami.

Na terenu se srečujemo z različnim prometom. Pri navajanju konja na promet nam lahko pomaga izkušen konj in jezdec, ki jezdi pred nami in s tem lažje uvaja nevajenega konja, ker s samozavestnim nastopom tako jezdeca kot konja veliko lažje pridemo do zelenih rezultatov. Dobro je, da jezdec predhodno predvidi rešitev morebitnih problemov pri srečevanju in v prometu, tako da konj čuti čim manj napetosti.

Konji postajajo vse bolj urbane živali, ki se oddaljujejo od narave in s tem izgubljajo stik z njo. Čeprav je bilo to prej njihovo naravno okolje, se pojavlja vse več težav s premagovanjem vodnih preprek, močvirij ipd. Pri navajanju konja na naravne prepreke najbolj koristi razgiban izpust, ki omogoča konju že od malih nog vsestransko spoznavanje z različnimi preprekami. Kar nekaj težav povzročajo tudi umetne prepreke, za konja čudnih oblik. Celo večja črna ali šumeča vrečka, zavržena avtomobilska guma, temen kontejner za smeti ali kaj podobnega lahko predstavlja nepremagljivo oviro. Skušajmo našega varovanca seznaniti s čim več različnimi stvarmi, ki jih lahko srečamo pri jezdenju na terenu.

Nezanemarljive so tudi vse ostale živali, ki jih srečujemo, recimo krave, kajti le-te sedanji konji poredko videvajo. Prenočišča so večinoma na kmetijah in dobro je, če smo konja pripravili tudi na slednje.

Konja je pripravimo tudi na to, da se mora gibati v koloni z drugimi konji in ne more biti vedno prvi. To sposobnost pridobi, če večkrat jahamo z drugimi konji, seveda pa je vse odvisno od karakterja konja.

Konja navajajmo tudi na različne vremenske razmere: močne nevihte, grmenje, veter, tako da jezdimo tudi v dežju, vetru in ga ne zapiramo »na varno«, ker ga s tem prikrajšamo marsikatero koristno izkušnjo.

Konje prekujejo najkasneje en (1) teden pred predvidenim izletom oz. pohodom. Težke in okorne podkve lahko konja na dolgih poteh dodatno zelo utrujajo. Podkve naj imajo ozobce (»štrole«) tako izbrane, da najbolje odgovarjajo razmeram na predvideni poti.

Kondicijska priprava

Kondicijska priprava in trening konja pričneta z hodi v ravnini, sledijo jim vzpenjanja v hrib in za tem delo v kasu; pri vsem tem je potrebno vedno paziti na pravilen tempo. Kot osnovni kriterij velja hitrost 6 km/uro v koraku in 12 km/uro v kasu, če se s konjem gibamo na ravnem terenu. Na vzpetinah potrebujemo seveda več časa. Če se konj preveč zasopiha in mu pulz pretirano naraste ($<72/\text{min}$), je potrebno napraviti pavzo, da si konj odpočije. Če nam čas dopušča, je dnevni trening bolje razdeliti na dva dela.

PRIMER: Kondicijska priprava konja za daljšo ježo

Ta okvirni program kondicijske priprave konja predvideva, da se konj prosto giblje dnevno vsaj 1 uro, da pohod ne traja dlje kot 1 teden, z malo dodatne opreme, na zmerno hribovitem terenu in dnevno ni daljši od 45 km.

1. teden:

Pričnemo z 1 uro/dan mirnega sprehajanja na terenu. Na sredi tedna dodamo delo s kavaletami, kot pripravo na težji teren. Proti koncu tedna že jahamo do 2 uri pri hitrosti cca 6 km/uro. Čez vikend pa 3-4 ure, po možnosti polovico zjutraj in polovico popoldan.

2. teden:

Dnevno 1 uro v koraku. Postopoma začnemo z vzponi in spusti. Če se konj močneje zasopiha, razjahamo in po potrebi naredimo krajšo pavzo. S trajanjem treninga bodo te pavze krajše. Konec tedna pričnemo s kasanjem. Cilj naj bo, da konj enako dobro kasa na obe roki. Tempo naj bo 12 km/uro, pri vzponih seveda manj. Trajanje ponavljajočih kasov naj bo do točke, ko konj sam po sebi postane počasnejši. Čez vikend: v soboto 3-4 ure ježe; v nedeljo se lahko odpravimo na teren že za 5-6 ur. Takrat lahko vadimo tudi zahtevnejše prehode: voda, cesta, most, ipd.

3. teden:

Do sedaj navedene vaje lahko dopolnimo s kratkimi galopi. Pomembno je, da jahamo na različnih tleh. Ne jahamo več samo po mehkih travnikih, temveč tudi po trdih poteh. Na ta način dodatno krepimo tetive in sklepe konja, ki bo kasneje pohod po asfaltiranih cestah lažje prenašal.

4. teden:

Nadaljujemo z delom iz tretjega tedna. Za kontrolo celotne opreme (uzda, sedlo in podloga, dodatne torbe ipd.) ter za preizkušanje lastne sposobnosti, lahko – sami ali pa v skupini, ki bo šla na pot – napravimo preizkusni krajši pohod s popolno opremo. Tega moramo opraviti najkasneje 1 teden pred tem, ko se odpravimo na daljše popotovanje. Istočasno lahko preverimo svoje znanje glede orientacije (karta, kompas).

Priprava jezdeca

Jezdec mora biti v dobrem psihičnem in fizičnem stanju, da je sposoben konja (in sebe) varno voditi po terenu in v prometu. Zato mora biti tudi primerno usposobljen v dobri jahalni šoli, ki pozna zahteve terenske ježe.

Pomembno je, da jezdec pred daljšim pohodom redno jaha in si nabira prepotrebno dodatno kondicijo s kolesarjenjem, tekom (tudi kdaj s konjem na povodcu). Priporočljivo je, da v višjih zgradbah »ignorira«
dvigalo. Dobra kondicija mu bo na terenu še kako potrebna, posredno pa si bo zagotovil tudi psihično stabilnost.

OPREMA KONJA IN JEZDECA

Sedlo

(prednosti in uporabnost predvsem glede želja uporabnika)

- športno ANGLEŠKO,

- western,
- avstralsko,
- treking sedlo.

Ne glede na vrsto, je pomembno, da se sedlo prilagaja konju, predvsem pa mora biti dovolj odprto in visoko, da ne pritiska na konjev viher. Priporočljivo je, da izdelava omogoča pripenjanje sedelne torbe in kvalitetno pritrjevanje dodatne opreme (npr. jezdečev plašč, šotorsko plato, odejo oz. pokrivalo itd.). Če sedlo ni prilagojeno, se rado zgodi, da oprema med gibanjem konja plapola ali udarja po konju, leze pod sedlo in povzroči odrgnine oz. ožuli konja. Ker je potovanje predvsem pohod in ne tekma, dodatna teža ni tolikšen problem kot nepravilno obremenjevanje konjskega hrbta. Nujno je pravilno vzdrževanje sedla, ker se pri starejših sedlih iz sedal razrahlja kakšen vijak ali žebelj, ki potem čez dan žuli konja. Tudi primerno namazano sedlo je trpežnejše pri različnih vremenskih razmerah.

Podsedelnica

zagotavlja udobje in vpija znoj. Dobra podsedelnica, tudi podsedelni vložki, veliko pripomorejo k dobremu počutju konja. Zavedati se moramo, da na terenu jahamo cel dan in v bližini nimamo sedlarnice z rezervno opremo, kar pomeni, da je tudi ob vročih dneh potrebno imeti dobro, debelo podsedelnico, narejeno iz čimbolj naravnih materialov, ker se ti veliko lažje sušijo med dnevnimi postanki. Tanke podsedelnice, slabe kvalitete se hitro napijejo znoja in takrat se največkrat pojavijo ožuljeni hrbti in vihri. Pri različnih western in treking sedlih je pomembno, da so dovolj velike tudi sedelne torbe, da dodatna oprema ne drsa po koži konja, ampak leži na sedelni torbi ali podsedelnici. Idealno je, če organizator pohoda omogoča prevoz dodatne opreme, ker lahko na večdnevni pohod vzamemo s seboj eno ali več rezervnih podsedelnic.

Uzde

Za terensko jezdenje so primerne prav vse (angleške, hanoveranske, kombinirane, western), vendar je potrebno vedeti, da ima pač vsaka svojo prednost in da je pri terenski ježi potrebno najti kompromis. Pod jahalno uzdo je zaradi postankov in privezovanja konja potrebno namestiti še hlevsko uzdo – »aftro«, kar poveča število jermenčkov na konjski glavi. Prav to je lahko moteče, ko se konj v skupini velikokrat razživi in postane uzdanje težko opravilo. Uzde naj bodo predvsem praktične. Tudi nosni jermeni in dodatki naj ostanejo le takrat, ko se jezdec resnično odloči, da so potrebni. Ko recimo razigranemu konju preko od mrčesa popikanih ušes, privezanega na prostem, hočemo nadeti komplicirano uzdo, se rado zgodi, da se upira, izmika in celo odpne ali utrga s priveza. Preproste, a kvalitetne uzde, ki kljubujejo tudi dežju in ne postanejo razmočene kot papir, so lahko v veliko pomoč na terenu. Prav pa pridejo tudi dobre in daljše vajeti, ki omogočajo varno hojo ob konju ali premagovanje prepreke na poti. Hlevska in jahalna uzda naj bosta kar se da lahki, saj pri večdnevnem potovanju in dežju zaradi teže rado pride do odrgnjenj.

Žvale so tista stvar, ki na terenu pomenijo nekaj varnosti in zagotovilo, da nas bo konj, ki je bil do tedaj navajen popolnoma drugačnega okolja, ubogal in to tudi v galopu. Ni pravilo, da strožje žvale ustavijo konja, a zaradi varnosti je bolje izbrati takšne, ki so za stopnjo zahtevnejše od tistih, ki smo jih uporabljali do odhoda na potovanje. Seveda naj bo tudi jezdec vajen ravnanja s takšno žvalo. Veliko konjev se v čredi nepoznanih konj obnaša drugače in postanejo težje obvladljivi. Primerne so vse vrste žval, praksa pa je pokazala, da so koristni podbradni jermenčki ali verižice, ki ne ovirajo, so pa lahko izhod v sili tedaj, ko 500 kilogramov mišic postane samosvoja žival.

Oprsnice in podsedelni pas

Oprsnica je pomemben del opreme, če sedlo konju pri vzponih leze nazaj. Poznamo več vrst oprsnic. Usnjene imajo več izvedb, pomembno je, da so podložene z mehkim materialom, ki pri večdnevni uporabi ne odrgne kože. Zelo uporabne so tudi volnene, ki so lahke in se uporabljajo za western sedla, lahko se operejo. Tako kot oprsnico je tudi podsedelni pas potrebno vsakodnevno očistiti ali oprati, saj se posušeni znoj spremeni v majhne kristalčke, ki so kot kamenčki (brusni papir) in nam konja naslednji dan ožulijo. Pred večdnevним terenom je potrebno preveriti, kako se oprsnica obnese in ali jo sploh potrebujemo. Dobra in pravilno izbrana oprsnica nam še posebej pride prav. Če pa ni resnično potrebna, jo raje vzemite s seboj kot rezervo. Vsaka dodatna odvečna oprema iz dneva v dan predstavlja oviro.

Podsedelni pasovi iz kompaktnih sintetičnih materialov so pri visokih temperaturah in neutrjeni konjevi koži lahko nevarni, ker ne dihajo in drgnejo konjevo kožo. Obstaja veliko izvedb podsedelnih pasov, pri vsem tem pa je pomembno, da smo ga tako kot oprsnico preizkusili že večkrat poprej, preden smo se odločili za večdnevno ježo.

Vrv

za privezovanje konja (2,5 m ali daljša) seveda ni nujno pomembna oprema. A če hočete v gozdu na primernem mestu privezati konja za debelejšo drevo, postane dolžina vrvi velik problem. Največkrat se zgodi, da je prikrajšan konj in ostane z glavo privezan skoraj tik ob drevesu. Konj se pravilno veže na višini glave in na dolžini, ki mu omogoča, da doseže do tal (da se pri počitku naje). Daljša vrv se rada zaplete konju med noge. Karabini naj bodo takšni, da se ne odpnejo kar sami od sebe, ampak le tedaj, ko mi to hočemo. Pomemben je tudi pravilen vozel, ki omogoča hitro odvezovanje.

Pravilno zavezana, primerno dolga vrv, z dobrim karabinom zagotavlja konju, da se na privezu dobro počuti. Ponoči se lahko zgodijo neprijetne stvari, če se v temi kateri izmed konj zaplete ali celo odveže. Pri žrebcih nemirne narave priporočam dodatno vrv in dodatno hlevsko uzdo, vsaj za prve dni, dokler imajo še veliko potrebe po razkazovanju.

Drugo

Potovanje poleti je lahko zaradi mrčesa resničen problem, zato vzemite s seboj razne pripomočke, ki odženejo mrčes. Tudi tovrstne pripravke preizkusimo že doma, da ugotovimo, ali res odganjajo mrčes toliko časa kot to zagotavlja proizvajalec. Koristni pa so tudi naušniki za konja.

Šotorsko krilo ali kakšna druga nepremočljiva tkanina je vsestranski pripomoček, ki nam pride prav tako v deževnih dneh kot tudi dnevno ali nočno pokrivalo ogretega ali hladnega konja. Je lahko in ga z lahkoto privržemo na sedlo ali sedelno torbo, da je zmeraj pri roki. Koristno je tudi pri ježi v dežju, saj se lahko pokrijemo spredaj po kolenih, kjer nas dežni plašč ne zaščiti dovolj, pri večjih nalivih ali pa ko je nujno opraviti del poti peš ob konju, si v dežju pokrijemo sedlo. Mokro sedlo dobro ne drsi in lahko ožuli jezdeca. Tudi pri postankih v dežju se izkaže šotorsko krilo za zelo uporabno: z njim pokrijemo skupaj konja in sedlo, tako da oba ostaneta vsaj pod njim suha.

Sedelne torbe morajo biti nepremočljive, ker v obratnem primeru vsrkana voda poveča težo in tudi tisto, kar je v njih ni ravno zmeraj uporabno. Pomembno je, da torbe niso premajhne in prenatrpane, v njih naj bi bilo tisto, kar je nujno. Priporočam:

- **enega ali dva večja prva pvoja** po načelu »ni nujno, da ga bomo potrebovali«,

- **elastični povoj ali bandaža**; pride prav pri poškodbah ali pa zvečer, ko z njo pričvrstimo pregrinjalo ali šotorsko krilo, da ne pade s konja (zavežemo tik za sprednjimi nogami, podobno kot sedelni pas),
- **pršilo ali tekočina za rane** in druge poškodbe, **krpice, gaze, cinkova mast**, ki hitro osuši odrgnine. Seveda je lahko tudi kaj več in boljšega, pa vseeno ne pozabimo na težo v torbah.
- **Nož** naj ne bo prevelik, če pa ima še kakšne majhne škarjice ali priročno pinceto, pride še posebej prav. Kot izhod v sili, ko se konji zvežejo z vrvjo in kar nočejo umiriti svojega strahu, še posebej tedaj, ko ne morejo osvoboditi noge. Škarje in pinceta omogočata oskrbo ran. Vse to je ponavadi na kombiniranih »švicarskih« nožih.
- **Baterija, odsevni trakovi** za konjeve noge ali druga svetleča telesa, ki izboljšujejo vidljivost jezdeca in konja v mraku ali temi. Tudi v naravi moramo včasih na cesto in tedaj moramo poskrbeti za varnost.
- **Klin za kopita** je rešitelj, ko se na kamniti poti zagozdi kamen pod podkev in ga ni lahko odstraniti. Priporočljivo je, da na terenu večkrat pogledamo kopita, da nas ne bo šele šepanje konja opozorilo, da nekaj tišči.
- **Nekaj tanjših vrvi**, lahko tudi usnjenih jermenov pride prav za stvari, kot so npr. zavezovanje šotorskega krila, popravljanje strgane uzde ipd.
- **Kjer imamo dodatni prevoz pa tudi mast za kopita**. Kopita se pri daljših turah zelo izsušijo.

Pripomočki za prvo pomoč

Na terenskih pohodih smo vsi izpostavljeni različnim poškodbam, zato je potrebno biti nanje pripravljen. Dobro je imeti številko dosegljivega živinozdravnika, številke bližnjih zdravstvenih domov ali rešilca. Mobilni telefon je na brezpotjih lahko v veliko pomoč, saj pri današnji tehnologiji dosti hitreje pridemo do informacije ali nujne pomoči. Vse to se sliši skoraj zastrašujoče, vendar je bolje, da imamo sami pripravljeno v naprej tisto, kar nam pri problemih in različnih situaciji še kako pride prav.

Na pohodu imejmo s seboj torbico prve pomoči z vso potrebno vsebino. Znanje prve pomoči smo si pridobili pri opravljanju vozniškega izpita ali kako drugače, vendar je potrebno biti na določene stvari še posebej pozoren:

- pri padcu ali drugi nezgodi, če sumimo, da gre za hujšo poškodbo, ne premikajmo ali prestavljamo poškodovanca, ker bi bilo premikanje v primeru poškodovane hrbtenice lahko usodno,
- primerna mobilizacija zlomljenih ali zvitih udov,
- ustrezne kompresijske preveze v primeru večjih krvavitev,
- znanje umetnega dihanja,
- oskrba manjših poškodb.

Potrebno pa je imeti tudi nekaj opreme za prvo pomoč konja:

- pršilo ali tekočina za rane,
- Bivacin prah,
- cinkova mast,
- razkužila (betadin, raztopina peroksida itd.)
- gaze in razni povoji.

Pri zdravstveni oskrbi konja vedno opazujemo simptome, da lahko tudi po telefonu opišemo težave veterinarju in dobimo morebitne nasvete. Vsekakor pa redno opazujemo živali, saj se marsikateri problem da pravočasno odkriti.

Oprema jezdeca

Pri hlačah, glede na izbrano sedlo, moramo paziti na šive, saj pri večdnevnom jahanju začne žuliti vsak nepravilen šiv. Tudi spodnjice naj bodo udobne, naj se primerno prilagodijo, da se ne pojavijo gube, ki ožulijo naš del obvezne jahalne opreme.

Dolgi čepsi - nadhlače, preko celih nog, omogočajo večje udobje in vzdržujejo temperaturo v hladnejših dneh.

Škornji ali višji čevlji z gamašami - morajo pa imeti gumijast, rahlo nazobčan podplat zaradi varnejše hoje po terenu, da ne pride do zdrsa na spolzki podlagi.

Primerno pokrivalo, kot sta klobuk in jahalna čepica, prideta prav tako v soncu kot še posebej dober klobuk v dežju. Vedi, da glavo jezdeca poleg razuma varuje vedno le zaščitna kapa (atestirana, tri-točkovna čelada).

Jahalni dežni plašč omogoča zaščito tako jezdeca kot skoraj celega sedla. Pride prav tudi v hladnejših dneh, ker nas pokriva po nogah. Pomembno je dobro vzdrževanje plašča z impregnacijskimi sredstvi, saj lahko le tako odigra resnično vlogo pri zaščiti. Palerine in lahka šumeča dežna pregrinjala se niso dobro izkazala zaradi šumenja in plapolanja, saj plašijo konja in neprimerno pritrjena slabo ščitijo jezdeca. Od ostale opreme potrebujemo še primerna rezervna oblačila (perilo!).

Jahalne rokavice niso samo okras. Ko vam takole kakšnih 3 do 5 dni ježe konj kar naprej »vleče«, se pojavijo žulji, ki onemogočajo primeren občutek pri vodenju konja in jezdeca prikrajša za užitek pri jezdenju v naravi.

Ostroge niso sestavni del opreme jezdeca. Na terenu, ko našemu konju manjka le malo odločnosti, ga s primernim stiskom ostrog laže prepričamo, da npr. črna vrečka na tleh le ni tako velika luknja, v katero bi lahko padel ali pa zabojnik ni preteča nevarnost. Tudi jahali bič lahko koristi, vendar je to že dodatek, na katerega je potrebno paziti.

Za lažjo orientacijo si priskrbimo skico, karto, vodnik, kompas ali GPS. Vedno moramo misliti na to, da nas lahko na izletu preseneti nevihta, megla, pozimi snežni metež ipd., ko je orientacija na neznanem terenu tudi s temi pomagali nenadoma izjemno težavna. Iz večje zagate nas lahko reši tudi mobilni telefon.

Kovanje in kovaška oprema

Pri organiziranih pohodih je potrebno v spremljevalnem vozilu imeti tudi kovaško orodje, želblje in nekaj različnih velikosti sprednjih in zadnjih podkev. Pomembno pa je seveda, da je kdo od organizatorjev ali udeležencev pohoda večč kovanja. Če se konj zbosi in je teren oster, se prav hitro zgodi, da nam konj zašepa. Zato imejte s seboj v sedelnih torbah vsaj nekaj želbljev. Ko se podkev razrahlja, jo lahko pričvrstimo pri bližnji hiši, kjer večinoma imajo razna kladiva in klešče, kovaške želblje pa le malokje.

www.gombac-horses.com

NAČRTOVANJE IN PRIPRAVA NA TERENSKO JEŽO

Ne glede, da »pravi« konjeniki ne izbirajo ne dneva in ne ure, je načeloma najprimernejši čas za ježo na terenu jesen, takoj za tem, ko so pospravljeni kmetijski pridelki.

Na izlet v naravo se lahko odpravijo le dovolj izurjeni jezdec, najbolje v skupini, nikakor pa ne sami (v primeru nesreče ali poškodbe nujno potrebujemo pomoč še koga). Najizkušenejši v skupini prevzame skrb za vodenje.

Za vsak izlet posebej je treba napraviti program:

- določiti smer in orientirje,
- trajanje ježe,
- kraji menjav tempa ježe,
- kraji postankov, počitkov in prenočitev,
- predvideti možnosti napajanja in oskrbe s krmo,
- pri dolgih izletih še možnosti podkovanja itd. in
- predvideti čas vrnitve.

Pohodi s kopitarji na planinskem zemljišču in krasu so povezani z velikimi napori zaradi slabih in strmih cest in poti, pomanjkanja krme za živali in vode, hitrih vremenskih sprememb in velikih razlik v dnevnih in nočnih temperaturah. Na to moramo vsekakor misliti in biti pripravljeni.

KAJ MORA KONJ OBVLADATI ZA TERENSKO JAHANJE ALI TREKING POTOVANJE?

Znanje konja, ki ga želimo uporabljati za teren, zajema del dresure, ki je osnova obvladovanja konja. Navajen mora biti na vse vrste gibanja: pospešen hod, počasen kas, počasen oziroma rahel galop, menjavo galopa itd. Preskočiti mora zapreko, vsaj do pol metra, in to tudi tako, ki se ne podre, kajti v naravi lahko naletimo na podrta drevesa, ki jih ne moremo obiti. Biti mora kar se da vodljiv na vajejih, tudi na daljših, da ni v naslonu. Pri terenskem jahanju mora konj s sproščenim vratom sam opazovati pot pred sabo, da tudi sam lahko oceni pot. Vodljiv mora biti tudi tedaj, ko hodimo ob njem in skupaj premagujemo različne prepreke. Dobro je, da ima čim več izkušenj pri premagovanju različnih ovir, npr. s prečenjem grmovja, pri katerem se mu razne robidnice in veje ovijajo okoli nog in to lahko postane velik problem. Vajen naj bo kovanje izven poznanih prostorov, da ni težav s kovanjem na terenu, ko mu odpade podkev. Marsikateremu konju predstavlja vožnja s prikolico veliko oviro, predvsem natovarjanje. V primeru utrujenosti ali poškodbe je še kako pomembno, da je konj vajen nalaganja na prikolico. Navajanje konja, da mora biti privezan dalj časa, je tudi ena od pomembnih vaj. Konji so vse več v boksih in niso navajeni privezovanja. Po končanem treningu naj bo konj dalj časa privezan nekje zunaj objekta, na različnih mestih.

Vse to upoštevajmo že pri treningu za terensko jahanje in ob pripravah samih.

NA KAJ MORA BITI JAHANČ ŠE POSEBNO POZOREN PRI TERENSKEM JAHANJU?

Terensko jahanje je splet znanja skoraj vseh disciplin.

Potrebno je dobro obvladati konja v različnih situacijah in poznati njegove napake, ker se razmere neprestano spreminjajo. Dobro je v naprej predvideti, kaj se bi lahko pripetilo. Na čelu kolone naj bo izkušen konj. Velikokrat lažje prejezdimo prepreko, če konja, ki je prvi, nanjo pripravimo. Dobro poznavanje konja se tu obrestuje: če vemo, na kaj je naš konj najbolj pozoren, česa se boji, ga že prej, preden se preplaši, spodbujamo z hitrejšim gibanjem.

Nekaj primerov:

- Jezdimo po ozki ulici v strnjenem naselju. Bližnja hiša ima odprta vhodna vrata. Kaj se lahko zgodi, ko nekdo navdušeno, saj je slišal topot kopit, stopi iz hiše, mogoče celo odpre okno? Konj največkrat reagira enostransko in v strahu skoči vstran pred mimo vozeči avto. V takem primeru lahko predvidimo problem: nekoliko upočasnimo korak, da mimo spustimo avto, ali pa pospešimo, da smo mimo vrat, preden smo vzporedno z avtom.
- Jezdimo po ozki poti, kjer je pod nami strm hrib, nad nami pa električni pastir za živali. V takem primeru se lahko pripeti, da nenadoma pritečejo živali, splašijo konja, le ta pa lahko nepripravljen zdivja ali pade po hribu navzdol. Potrebno je oceniti, ali so živali na paši in kako hitro lahko prejezdimo kritični del poti.
- Pri prečkanju razmočenega terena ali močvirja, je dobro razjahati in peljati konja na povodcu. Močvirje ali ugrezajoče se blato je pri konjih še posebej problem. Ko se jim začne ugrezati, se lahko splašijo in pri tem želijo rešiti samega sebe. Pazimo, da konju prepuščamo vedno boljši del poti in mi hodimo po slabšem delu, ker bo v obratnem primeru konj sam izbral bolj varno pot. Pripeti se, da nas konj podre ali pohodi, saj v strahu ne bo pazil na nas, ampak si želi čim prej priti iz močvirja.

Pričetek terenskega jahanja

Pred odhodom iz hleva konja temeljiteje kot običajno, pregledamo: obnašanje, preverimo ali je pojedel zadnji obrok, ocenimo držo in hod v prvih korakih ter še posebej preverimo stanje spodnjih delov nog, kopit in podkev.

Zadnji skoncentriran obrok naj konj dobi 2 uri pred terensko ježo.

Tudi tu velja pravilo, da prvega konja peljemo iz hleva šele, ko je tudi zadnji že osedlan.

Na sploh je vodja izleta dolžan konje pred odhodom še enkrat preveriti (kondicija, konstitucija in zdravstveno stanje), če meni, da konj ni primeren, udeležbo odsvetuje ali pa celo prepove.

Enako lahko stori tudi, ko gre za jezdece, saj tudi ti vse prevečkrat precenjujejo svoje trenutne ali pa siceršnje sposobnosti.

Vodja izleta tudi preveri stanje opreme konj.

Ježa se zmerom prične v koraku, da se konj in jezdec najprej sprostita (tempo 2-3 km/h). Tudi konča se vedno korakoma, tako da pridemo v hlev s suhim konjem. Pred prvim kasom zategnemo sedelni pas.

Vodja izleta jaha prvi in skrbi, da izlet poteka po predvidenem programu. Izbira primeren teren oziroma pot, določa tempo in se pri tem ravna po zmožnostih najšibkejšega v skupini. Skrbi, da je skupina vseskozi strnjena oziroma da so razdalje med udeleženci primerne

tempu ježe. Občasno opozarja na menjavo nog (levo-desni kas oz. galop).

Ko se je konj pod jezdecem sprostil in se dovolj segrel ter je sedelni pas zategnjen, lahko konja poženemo v kas. Pri terenski ježi običajno skrajšamo stremena in jahamo v polsedeči drži. Tempo prilagodimo strukturi tal, najšibkejšemu jezdecu v skupini in sami dolžini predvidene poti.

Največji del poti opravimo v »lahkem jahanju«, tako konju omogočimo dovolj svobode v gibanju in s tem prihranimo njegovo moč, manj utrudljivo in prijetnejše je tudi za jezdeca. Pri tem občasno menjavamo ritem dvigovanja in spuščanja v sedlo.

Po desetih (10) minutah ježe se prvič na kratko ustavimo, da preverimo stanje opreme in jo po potrebi popravimo. Pozneje se ustavljamo praviloma po vsakih 50 minutah ježe - počivamo približno 10 minut. Po štirih (4) urah oziroma, ko smo opravili več kot pol poti, napravimo na primernem kraju daljši postanek (1-3 ure). Običajno zadnji kilometer konja razjahamo in vodimo. Pred predvidenim mestom za prenočevanje se priporoča, da konja tudi razjahamo in vodimo vsaj pol ure na povodcu.

Sicer pa jahamo izmenično v koraku ali kasu, pri čemer v enem kasu jahamo na eno nogo v sledečem pa na drugo nogo. To pravilo lahko kršimo samo, če je ena od nog poškodovana.

Če je pot dolga, občasno razjahamo in konja vodimo. Po gramoznih poteh in tistih s sicer trdo podlago (tlakovano, asfaltirano, betonsko), konja vedno vodimo korakoma! Galopirati tudi ne smemo pri zmrznjenih tleh, velikem mrazu in močnem vetru.

Kot povprečni tempo v normalnih razmerah računamo:

korak	5 - 6 km/h
kas	8 - 10 km/h
galop	15 - 20 km/h

V glavnem pa jahalni konji prehodijo v 10 urah 60-70 km poti. Pri dolgih pohodih praviloma naj ne bi napravili več kot 90 km dnevno.

Na planem (pokošeni travniki, požete njive, brezpotja) lahko jahamo vštric, pri tem pa moramo paziti, da ne oviramo sosednjih jezdecev in da komu izmed njih ne prekrižamo poti. Pri ježi v vrsti (poti, ceste ipd.) pa velja pravilo o najmanjših razdaljah med jezdecami:

korak	1 dolžina konja
kas	3 dolžine konja
galop	6 dolžin konja

Vodeči jezdec pospeši tempo šele, ko se je skupini priključil še zadnji jezdec, zmanjševanje tempa pa nakaže z roko. Pri prehitevanju se jezdeci med seboj opozarjajo s klici. Sicer pa se vodečega jezdeca ne sme prehiteti. Če se kateri od konjev preveč razvname, ga spravimo »v krog« in ga počasi umirimo, ter se ponovno uvrstimo na svoje mesto v koloni.

Prvi vzpenjanju na hrib mora jezdec:

- osvoboditi križ in zadnji del konjevega telesa s tem, da se nagne naprej (odvisno od strmine),

- sedelna krila se morajo čvrsto prilegati sedelnemu pasu, vajeti popustimo toliko, da ima konj vrat prost,
- pri zelo strmih vzponih vajeti popolnoma popustimo in s tem omogočimo konju skoke v hrib,
- po potrebi se lahko jezdec prime za sedlo, konjevo grivo ali vrat.

Krajše strmine premagujemo pravokotno, daljše in blažje pa v serpentinah. Če jahamo pravokotno v strmino, je potrebno konju pustiti, da izbere pravilno hitrost, z dejstvi mu pomagamo in ga poganjamo le, če smo prepričani, da zaradi prepočasnega tempa ne bo prišel na vrh.

Pri premagovanju dolgih in strmih vzpetin, ki jih konj ne zmore premagati v enem zaletu, ga je potrebno na primernih mestih ustaviti, da si oddahne, utrujenega konja pa vedno razjahamo in peš vodimo na povodcu.

Pri spustu (po strminah navzdol) jahamo v koraku in:

- blage spuste lahko prejezdimo tudi poševno,
- če so spusti strmi, jahamo vedno pravokotno na strmino, sicer se lahko konj zvrne in povalja z nami vred,
- nagnemo se naprej, pri tem se z rokami, če je treba, opremo ob konjev vrat,
- nogi, ki sta tesno ob konju, poskrbita za to, da ostane konj v pravi smeri,
- zanašanje zadnjega dela trupa lahko pomeni izgubljanje ravnotežja in privede do padca konja,
- pogosta napaka mladih jezdecev je, da se pri jahanju navzdol pretirano nagnejo nazaj in zdrsnejo v sedlu tudi na vrat, izgubijo možnost z nogami delovati na konja in pretirano zategnejo vajeti, pri čemer povsem izgubijo kontrolo nad konjem,
- pri daljših spustih konja vedno razjahamo in vodimo na roki.

Če se kateri od vodečih konj v skupinskem jahanju pred oviro ustavi, prevzame vodstvo drugi najbolj izkušen jezdec, oviro preide in s tem potegne za seboj ostale. Ko je ovira premagana, se vodja spet postavi na svoje mesto.

Pri ježi skozi gozd naj bo jahačev pogled usmerjen čim bolj naprej, pri čemer išče najlažji prehod. Posamično grmovje in drevesa obidemo tako, da veje konja ne poškodujejo. Zaradi tega moramo povečati tudi razmik med jezdec, da se lahko, če je to potrebno, tudi močno nagnejo na vrat konja ali na stran, pri čemer se čvrsto drže za grivo.

Pri jahanju v blatu in v močvirju moramo konju dati več svobode na vajetih, da lažje lovi ravnotežje z vratom in glavo. Jezdec močneje pritegne kolena in noge, zgornji del telesa pa rahlo nagne naprej. Če konja gibanje po takem terenu preveč utruja in če se mu ugreza, ga moramo razjahati in voditi na dolgem povodcu. Takšen teren vedno prečimo v koraku.

Tudi pri nočnem jahanju z vajetmi damo konjem več svobode, da sam nemoteno izbira pot, po kateri hodi, saj konj ponoči bolje vidi kot človek. Vendar je potrebno vseskozi paziti, da vseeno ne izgubimo kontakta z usti konja. Po podeželskih poteh jahamo po sredini, da se izognemo kilometrskih kamnov, nanosov kamenja ipd.

Pri prečenju vodnih ovir moramo poznati strukturo tal na kraju prehoda (močvirje, ilovica, kamnite plošče ipd.) in globino (manj kot 125 cm). Pri tekočih vodah moramo upoštevati tudi hitrost vodnega toka. Konjskim nogam zelo prija osvežitev v tekoči vodi, zato se ji med

izletom nikar na izogibajmo. V vodo naj gre najprej tisti konj, ki se je najmanj boji (tako pritegne za seboj tudi plašnejše). Pri prehodu vode se izognemo morebitnim ribičem v večji razdalji in pod njimi, gledano v smeri vodnega toka.

Plavanje s konjem. Skoraj vsak konj po naravi zna tudi plavati, kar se z vajo še dalje izboljša. Konja vodimo v vodo mirno in počasi. Sedišče jezdeca je v sedlu, kolena in noge pa čvrsto ob konju. Vajeti nekoliko popustimo. Ko konj zgubi kontakt z dnom in zaplava, jezdec izstopi iz stremen in konju z vajetmi daje popolno svobodo. Nagne se proti konjevemu vratu, se dvigne iz sedla in pusti, da ga plavajoči konj vleče. Drži se za grivo oziroma objame vrat ali pa za sprednji del sedla. Pri tekočih vodah jezdec razjaha konja na drugi strani z ozirom na smer toka vode. Čim ponovno stopi na zemljo in preneha plavati, se jezdec pritegne z rokami h konju in ponovno sede v sedlo.

Kako ravnamo v različnih razmerah?

Poleti

V poletnih visokih temperaturah je treba izlet načrtovati tako, da bodo konji opoldan lahko počivali na primernem kraju. Tudi sicer je treba izbirati senčne lege in vsako priložnost izkoristiti za napajanje (ne pozabiti popustiti sedelni pas).

Poleti je priporočljivo konjem, ki so namenjeni na nekajdnevne napore pohode, (ob vsaki priložnosti) ponuditi kvalitetno seno (pomaga vzdrževati rezervo vode v telesu) in računati, da v veliki vročini in ob močnem znojenju lahko popijejo tudi do 80 litrov vode na dan. Če se močno znojijo, jim lahko v vodo za pitje vmešamo predpisan odmerek elektrolitov ali pa vsaj 20-50 g jedilne soli/dan.

Pred grozečo nevihto se moramo zateči pod kozolce in druge primerne nadstrešnice. Če to ni mogoče, se skrijemo globlje v gozd (ne v gozdni rob in ne pod samotna drevesa). Nikakor ne smemo biti najvišja točka v okolici.

Pozimi

V hladnih jesenskih dneh in pozimi moramo konje pripeljati do postanka suhe, tam pa jih takoj odeti/prekriti s toplimi odejami. Če ni mogoče najti brezvetrja, naj bodo z repi obrnjeni proti vetru.

Pri jahanju na ledu ali ob poledici sedi jezdec čim bolj mirno in čim globlje v sedlu ter previdno uporablja vsa dejstva. Še bolje je razjahati, in konja voditi na povodcu. Če moramo v nujnih primerih po taki podlagi jahati v kasu, to storimo v sedečem kasu.

Pozimi konjem kopita izdatno mažemo s kopitnimi mastmi, da se na podplatu ne tvorijo sprinki snega. Za ta namen obstajajo tudi posebne gumirane podložke, ki jih namestimo med kopito in podkev. Zelo uporabno je tudi kovanje na usnje, saj s tem preprečimo, da bi se sneg nabiral v kopito.

Postanki in prenočevanje s konji

↳ Kraj naj bo izbran tako, da so konji zaščiteni pred vetrom, močnim soncem in da je po možnosti v bližini voda (npr. kolovozi, robovi gozda ali jas, vrtače ipd.).

- ↪ Prva skrb naj bo posvečena konjem - sedelni pas najprej popustimo za 1-2 luknji, pogledamo stanje nog in kopit. Ko čez čas razsedlamo, pregledamo, ali ga je sedlo ožulilo in nemudoma odstranimo iz opreme listje, vejice in podobno, kar bi kasneje lahko bilo vzrok poškodb. Konja osušimo s krpami ali senom in še posebej dobro zdrgnemo hrbet, viher in noge ter ga po potrebi odenemo z odejo. Še posebno pozornost je treba posvetiti ponovnemu sedlanju po daljšem premoru, ker to takrat pogosto opravi na hitro in površno (preveriti tudi uzdo in brzdo).
- ↪ Če na našem postajališču ni možnosti za stabilen privez, lahko konje povežemo s povodci. Povežemo lahko do dvanajst konj, če pazi nanje na vsaki strani izurjen in krepak jezdec. Še boljše pa je konje tako zvezati v krogu okoli večjega drevesa ali telefonskega oz. električnega droga, vendar nikoli brez nadzora.
- ↪ Na kraju prenočevanja moramo konjem odrediti nekoliko širša stojišča in jih improvizirano pregraditi z ustreznimi (priročnimi) pregradami. Konje je treba razporediti tako, da so skupaj tisti, ki se med seboj poznajo in prenašajo. Privežemo jih z vrvjo in obtežilno kroglo ter varnostnimi zaponkami, ki jih je mogoče v primeru panike hitro odpreti. Določiti moramo nočno dežurstvo in poskrbeti za primerno (vsaj zasilno) razsvetlavo.
- ↪ Nikakor ne priporočamo prenočevati v hlevih, kjer so že domači kopitarji ali pa so nedavno bili konji, katerih zdravstveno stanje nam ni znano.
- ↪ Opremo za konje razprostremo na zračnem mestu, da se lahko posuši, pri čemer pa usnjenih delov nikakor ne smemo izpostaviti soncu in pretiranem vetru.

Znaki utrujenosti in izčrpanosti živali

- ↪ Pri velikih naporih lahko naraste pulz od običajnih 30-40/min na preko 200, dihanje od običajnih 10-16/min na preko 100 vdihov v minuti ter telesna temperatura od 37,5-38,2°C tudi na več kot 41°C.
- ↪ Pri dobri kondiciji traja v povprečju 15 minut, da se frekvenca pulza in dihanja približata vrednostim v mirovanju. Osnovno kondicijsko oceno konja, ali pa, kadar bi želeli preveriti, da je konj povsem zdrav in napor ni bil zanj pretiran, lahko izmerimo sami. Dokler niso normalne, se te tri vrednosti (DTP = **d**ihanje, **t**emperatura in **p**ulz) merijo vsakih 15 minut, normalne pa naj bi bile 1 uro po končanem delu.
- ↪ Pomembno je opazovati tudi način dihanja konja po naporu. Če je dihanje globoko, kaže na to, da organizem želi sprejeti čim več kisika. Če pa je pospešeno in plitko, se organizem želi predvsem ohladiti. Utrujeni in nepripravljeni konji v stresu imajo pogosto nižje vrednosti pulza od dihanja in to pred in po fizičnem naporu.
- ↪ Sicer pa med splošne znake pretirane utrujenosti konja štejemo sledeče simptome, ki bi jih moral dobro poznati vsakdo, ki se s konjem poda na daljša in napornejša potovanja:
 - Appetit konja kaže na stopnjo utrujenosti živali. Če konj običajnega obroka ne poje, to kaže, da se po napornem delu še ni povsem opomogel in potrebuje še precej mirovanja.
 - Temperiranost točk in bolečnost določenih delov telesa kažejo na poškodbe

ali/in vnetje.

- Zavračanje hrane, nemir in pomanjkanje apetita, vsi znaki nenormalnega obnašanja so lahko prvi kazalci začetka kolike.
- Drhtenje mišic kaže na akutno utrujenost/izčrpanost mišičevja, nakopičeno mlečno kislino in porušeno elektrolitsko razmerje. Žival moramo nemudoma toplo odeti in ji ponuditi hrano (če jo hoče jesti), da bi se s tem pospešila cirkulacija krvi in zmanjšal obseg poškodbe mišičnine.
- Če se konj ne želi premikati ali pa ne more vstati, govori to običajno za obsežno poškodbo mišičnega tkiva. V slednjem primeru, do katerega večkrat prihaja po dolgotrajnih ježah na zelo trdi podlagi (kamnite poti, tlakovane ceste, asfalt ipd.), konj običajno stoji tako, da ima sprednje noge močno iztegnjene naprej, zadnje pa pod sebe. Na ta način skuša zmanjšati veliko bolečino v kopitih.
- Konj naglo diha, obe jami nad očesom pa drhtita, kot da bi bilo sree. Do tega pride pri skoraj povsem izčrpanih konjih, zaradi porušenega ravnotežja, pogosto pa je to opazno šele po 20-30 minutah mirovanja, po večjih telesnih naporih.

↪ V težjih primerih utrujenosti konj, je le-te prepovedano dalje transportirati in moramo nujno poiskati veterinarsko pomoč. Če nič drugega, lahko veterinar občutno zmanjša škodljive posledice vnetja, konju olajša bolečino ter znatno skrajša rehabilitacijski čas živali. Neredko pa lahko v takšnih ekstremnih primerih živali tudi reši življenje.

↪ V težjih primerih utrujenosti konj moramo živalim izmeriti tudi telesno temperaturo. Te rektalno izmerjene temperature nam dajo pomembne informacije o stanju živali in opredeljujejo kriterije za naše ukrepanje:

• 37-38°C	temperatura okolja
• do 39°C	normalna temperatura po obremenitvi
• 39°C	hlajenje živali koristi
• preko 39°C	žival moramo ohlajati
• preko 40°C	toplotni udar
• 41-43°C	življenjsko nevaren toplotni udar
• 43-46°C	razpad tkiv in smrt

↪ Da bi se stanje v mišičevju konja povsem normaliziralo, mora po težjem delu in, ko vidni znaki utrujenosti še niso posebej izraženi, običajno preteči vsaj:

- 48 ur po lažjem delu,
- 72 ur po težjem delu,
- 1-2 tedna po težkem delu.

Obnašanje v prometu

↪ Vedi, da je ježa v skupini varnejša!

↪ Jezdec mora biti telesno primerno razvit, več jahanja in star najmanj 16 let, dokazilo o opravljeni jahalni šoli. Mlajše osebe lahko jahajo samo v spremstvu odraslih.

- ↪ Pred kolesarji in pešci, še posebej otroci, ki se igrajo, konja upočasnimo v korak, pozdravimo, v kas pa preidemo šele v varni razdalji. Enako storimo, če se srečamo z drugim jezdecem.
- ↪ Jahati ne smemo po poteh, namenjenih izključno pešcem in kolesarjem, pa tudi po poteh, ki so zaradi padavin tako mehke in razmočene, da bi jih kopita konj močno poškodovala. Tudi markirane turistične in planinske poti so rezervirane za pešce, in naj se jim jezdec, če je le mogoče, izogiba.
- ↪ Jahati smemo samo po vozišču, na cestah z jahalnimi potmi pa samo po teh. Pri tem morajo jezdec, upoštevati vsa pravila, ki veljajo za udeležence v prometu, npr. uporabljati izključno desno polovico vozišča, upoštevati cestno signalizacijo in pravilo desnega, obvezno nakazovati spremembe smeri. Po avtocestah in cestah, ki so namenjene izključno avtomobilskemu prometu s konji (transport), ne smemo voditi in ne jahati (v izjemnih primerih lahko zaprosimo za dovoljenje prometne policije).
- ↪ Cesto lahko prečimo samo na preglednih odsekih, in to naenkrat v strnjeni formaciji. Železniško progo lahko s konji načeloma prečimo samo na železniških prehodih. Na nezavarovanih prehodih je treba preveriti, ali ne prihaja vlak ter prehod opraviti v strnjeni formaciji.
- ↪ V mraku, temi, megli in ob siceršnji slabi vidljivosti morajo jezdec, če jezdijo po cesti, ki ni razsvetljena, poskrbeti za vidno svetlobno označbo (baterija, posebne svetilke/baterije za jezdec, odsevniki ipd.) vsaj na levi strani prvega in zadnjega jezdec, v skupini.
- ↪ V primeru nesreče čim prej, če je več jezdec, v skupini pa istočasno, poskrbimo za sledeče ukrepe: zavarujemo kraj nesreče, ulovimo konja, poškodovanemu nudimo pomoč, pokličemo pomoč oz. reševalno službo in po potrebi označimo smer kraja nesreče na dovozni cesti. Če gre za pravo prometno nesrečo, o njej obvestimo še najbližjo policijsko postajo.

Načrtovanje večdnevnega popotovanja

Terenske poti za večdnevne treking pohode in trasiranje terenskih poti za vsakodnevno jahanje

Organizator večdnevnega pohoda naj načrtuje pot vnaprej na karti v primernem merilu, kjer so vrisane tudi manjše gozdne poti. Zelo dobro so izdelane tako imenovane *specialke*, ki so nastale za vojaške potrebe. Pomagamo si lahko tudi s topografskimi kartami (v merilu 1 : 50.000) iz Atlasa Slovenije, ki sta ga izdala Mladinska knjiga in Geodetski zavod Slovenije.

- Načrtujemo najprej globalno, pot do končnega cilja, vmes določimo posamezne točke, ki jih želimo obiskati in nato celotno pot razdelimo na posamezne etape. Pri trasiranju je pomembno, da se, če je le mogoče, izognemo strmim vzponom in spustom, ker izčrpavajo konje, predvsem pa predstavljajo večjo nevarnost za jezdec. Bolje, da po položnejšem terenu naredimo kakšen kilometer več, kot pa da kolono popeljemo v strmino.

- Na karto vrišemo kritične točke, kjer so razne prepreke kot so: podrta drevesa, ozek prehod, močvirja, slabi prehodi čez vodo ipd. Vrisane oznake nam pomagajo, da kolono pravočasno pripravimo iz kasa v hod ali pa v slabših razmerah posamezniki razjahajo konje. Upoštevajmo, da vsi udeleženci nimajo enakih izkušenj in znanja, da je včasih še tako majhna prepreka za nekatere konje velik problem.
- Ko pripravljamo pot za več dnevno turo in za več jezdecev (30-40), je zelo pomembno, da so izbrane poti široke in da na njih ni večjih nevarnosti. Vse poti predhodno prejezdimo in pregledamo, ali se stanje na terenu ujema z zapisanim na karti, se prepričamo, kje se da v potokih napojiti konje, ali lahko pri dnevnem počitku omogočimo dobre priveze, ponoči pa tudi dovolj prostora za vse.
- Sedaj lahko celotno pot razdelimo na primerno dolge etape, ki jih želimo prejezditi v enem dnevu. Predvidimo krajše in daljše postanke, ki jih prilagajamo terenu in vremenskim razmeram: zahtevnejši teren, višje temperature, pogostejši postanki za napajanje in počitek.
- Prostor za postanek, pa naj bo dnevni ali za prenočevanje, določimo glede na število udeležencev pohoda in možnosti oskrbe.
- Pri prečkanju privatnih posesti se predhodno dogovorimo z lastniki, da se izognemo neprijetnim pregovarjanjem in slabi volji na samem pohodu.

Pri trasiranju lokalnih poti za manjše število jezdecev ali za vsakodnevno ježo, lahko poleg večjih gozdnih poti, izbiramo tudi manjše in slabše vzdrževane poti, celo brezpotja. Vsekakor pa upoštevajmo etično pravilo, da ne jezdimo po njivah in urejenih travnikih, predvsem pazimo, da ne delamo škode na kmetijskih in gozdnih površinah.

Večdnevna potovanja, najsi bodo turističnega ali razvedrilnega namena, od organizatorja oziroma vodje pohoda zahteva veliko mero odgovornosti. Zavedati se moramo, da vsi udeleženci nimajo enakih izkušenj. Pri načrtovanju je pomembno, kakšne udeležence pričakujemo in kolikšno naj bi bilo znanja le-teh. Teren s svojo raznolikostjo premagovanja naravnih in ostalih ovir zahteva veliko znanja obvladovanja konja.

Vodja pohoda mora glede na predhodne odločitve predvideti pravo dolžino dnevnega potovanja in upoštevati vremenske razmere. Priporočljiva dnevna dolžina je med 40 in 50 kilometri, upoštevamo tudi premagovanje vzponov, spustov in število dni pohoda.

Zelo pa je pomembno, da je čas jahanja razdeljen preko celega dne in da se lahko čez dan izkoristi tudi do 10 ur jahanja. Če je pohod planiran za dva ali tri dni, je lahko dnevna obremenitev tudi 60 kilometrov na dan. Pri planiranju je razdelimo tako, da kakšen dan naredimo več, recimo 50-60 kilometrov, potem pa spet kakšen dan manj, 30-40 kilometrov. Zapisane so maksimalne razdalje, ki jih lahko premagamo z 10 –12 urno ježo z rahlim tempom: hod, kas in delno rahel galop. Ne postavljajmo rekordov, uživajmo s konjem v naravi, saj je to čar terenskega jezdenja. Optimalna dolžina je 30-40 kilometrov na dan, če pa potovanje traja več dni, predvidimo lahko tudi prosti dan za oddih.

Vodja mora vedeti, v kolikšni meri lahko obremeni tako konje kot jezdece. Upošteva naj tudi letni čas, saj konji, ki so namenjeni ljubiteljski in rekreativni ježi niso vedno v pravi delovni kondiciji. Poleti je treba upoštevati tudi visoke temperature in temu primerno razporediti počitke. Počitki naj bodo prilagojeni terenski obremenitvi, vzponi in spusti naj bodo v intervalih med 15-30 minut.

Predolgi postanki s pregretimi konji niso priporočljivi, vsaj v hladnejšem času ne. Pomemben počitek je čas za kosilo, ko naj bi se počivalo vsaj 1,5 – 2 uri. Veliko število nepredvidenih postankov naredi zaostanek v planirani dnevni razdalji, zato je kasneje potrebno povečati tempo potovanja. Praksa je pokazala, da oblačno ali celo deževno vreme prinaša manj problemov za živali, kakor visoke temperature. Vodja kolone, kot tudi drugi udeleženci, morajo biti pozorni na znake utrujenosti: konja moramo vse bolj priganjati, postaja vse manj dovzeten do dogajanja in okolice, vse manj stvari ga zanima ali preplaši.

Nočitve znajo biti velik problem za organizatorje, saj večje število konjev zahteva veliko prostora za priveze. Smiselno je razdeliti živali tako kot so se dnevno med seboj družile. Izkušnje so pokazale, da živali zaradi utrujenosti takoj ne kažejo znakov napadalnosti do drugih, a v jutranjih urah se povrnejo moči, vzpostavi se drugačen odnos in posledice nočnih nesoglasij so včasih zelo neprijetne. Če res niso ekstremne vremenske razmere, je bolje konje razdeliti na prosto. Zagotovite tudi dobro prehrano za živali, ker je seno in oves na terenu lahko vprašljive kvalitete.

Ne pozabite na dodatno kovanje na terenu, veterinarsko in zdravniško pomoč. Dobro je, če kdo v skupini obvlada kovanje, saj se na terenu velikokrat pripeti, da se kateri od konjev zbosi. Veterinar in dosegljiva zdravniška pomoč, vsaj na dežurnem telefonu, zagotavljata organizatorju varno in kvalitetno potovanje.

Trasiranje in časovni raspored potovanja (počitki in prenočevanja)

Pri načrtovanju potovanj z več udeleženci z različnim znanjem obvladovanja konja je potrebno dobro pripraviti potovalni načrt. Pri potovanju z večjo skupino konjev je lahko iskanje poti in obračanje kolone zelo neprijeten dogodek.

Celotno traso poti je potrebno predhodno docela pregledati, naj si bo na konjskem hrbtu ali s kakšnim drugim vozilom. Delna ali celo težka prehodnost lahko pomeni za nekatere veliko oviro. Nekateri konji, pa tudi jezdec se prvič spopadejo s prečkanjem močvirnega terena ali potoka s strmim nabrežjem, podrtih dreves ali grmovja, kanalov in tudi drugih ovir, na katere naletimo tako na cestah kot gozdnih poteh. Zato je dobro trasiranje in pregled terena pogoj za dobro potovanje in zadovoljstvo udeležencev. Težave nastopijo tudi zaradi zahtevnih vzponov in spustov ali nepredvidenih zastojev, ko nas prehití noč.

Izkušnje so pokazale, da je na zahtevnem terenu, kjer je veliko spustov in vzponov ali več naravnih preprek, smiselno planirati od 35 do 45 kilometrov na dan. Pri načrtovanju trase pa je pomembno, da vodja kolone ve, kje lahko prilagodi hitrost potovanja glede na geografsko raznolikost terena. Recimo, če vemo, da je teren raven, je priporočljivo gibanje v kasu in kasneje tudi v rahlem galopu, vendar mora vodja vedeti, da pri ustavljanju potrebuje kar nekaj prostora, da kolona spet preide v kas in kasneje v hod. Enako pride prav, če poznamo dolžino vzpona. Nikoli naj prvi, ki pridejo na vrh, ne ustavijo konjev in počivajo, saj ostali stojijo sredi vzpona. Vodja je odgovoren, da vse udeležence pripelje do vrha oz. prvega večjega roba in šele takrat privošči počitek vsem. Pri pravilnem trasiranju se je izkazalo, da lahko kolona s 40-50 jezdecí različnega predznanja pri dovolj dolgem dnevu in na srednje težkem terenu prejezdi 45-55 kilometrov dnevno. Pomembno je primerno razdeliti počitke za kosilo in poiskati dobre postojanke za prenočišče, saj so le-te pogoj za uspeh.

Prijave udeležencev in vodenje popotovanja

Prijavi udeležencev pohoda je potrebno posvetiti kar precej pozornosti. Obrazec za prijavo naj vsebuje vse podatke, ki lahko koristijo organizatorju: od osebnih podatkov jezdeca, njegovega znanja do starosti konja in pripravljenosti za teren.

Prijave nam dajo tudi pregled nad tem, kako bomo formirali kolono, saj ne smemo pozabiti, da je hitrost potovanja odvisna od najmanj izkušenih udeležencev in ne obratno.

Lastniki naj nas informirajo o morebitnih grdih navadah konjev, recimo brcanje ali grizenje, saj se v tem primeru lahko konju, ki brca, na rep zaveže rdeča pentlja, ki lahko prepreči morebitno nesrečo.

Vodja oz. njegovi pomočniki naj pred odhodom pregleda stanje podkovanja konjev, opravi morebitne popravke in preveri opremo, pritrjenost le-te na sedlih ipd. Na potovanju je kasneje težko popravljati tiste napake ali pomanjkljivosti, ki jih je možno odpraviti pred odhodom. Pozorni bodimo na pravilno razvrstitev žrebcev, da kasneje ne pride do neredov. Največ

problemov z živalmi je prav prvi in drugi dan, potem pa vse manj, saj pot in medsebojna navezanost naredijo svoje.

Pri večjemu številu udeležencev se med vsakih 5 do 10 jezdecev razporedi predstavnike organizatorjev ali izkušene jezdece, ki pomagajo z nasveti manj izkušenim in vodji kolone sporočajo o morebitnih zastojih, pretrganjih kolone ali pa o prilagajanju tempa potovanja ipd. Tudi zadnji jezdec v koloni mora biti izkušen, saj skrbi za vse tisto, kar je daleč zadaj in vodja kolone tega ne more opaziti. Dolžnost zadnjega jezdeca je, da preko drugih udeležencev obvesti vodjo kolone o morebitnih problemih in celo predlaga zaustavitev kolone. Dobro se je obnesla uporaba radijskih zvez oziroma mobilnih telefonov, ki omogočajo neposreden stik med čelom in začeljem kolone.

Zavedati se moramo, da je pri startu kolone 35 - 45 konjev potrebno kar nekaj časa, da vsi preidejo v enakomerno gibanje, saj je razdalja med konji od 2 do 6 metrov. Razdalja je pomembna, da ne pride do naleta konj, ko se kolona ustavi ali ko teren zahteva upočasnjeno gibanje.

Ko vodja kolone ugotovi, da je s konji, jezdec in njihovo opremo vse v redu, glasno napove odhod in počasi začne formirati kolono. Vseskozi naj bo v stalni navezi s svojimi pomočniki, ki mu sporočajo stanje v koloni: sporočanje lahko poteka ustno od jezdeca do jezdeca, pri večjih razdaljah uporabimo radijsko zvezo ali mobilni telefon. Po formiranju kolone so največkrat težave s spočitimi konji, zato je smiselno, da se kolona ne giblje takoj po prometnih cestah ali mestnih središčih. Če je le možno, naj bo na razpolago dovolj časa, da konji ujamejo ritem kolone in bodo tako resnično vsem v ponos in paša za oči.

Vodja kolone naj bo pozoren predvsem na naslednje:

- ❑ Formiranje kolone je že bilo opisano, a vsakič predstavlja velik problem, ker tako udeleženci kot konji niso vajeni prisotnosti drugih in tudi se premalokrat zavedajo, da prav pri enostavnih stvareh največkrat nastanejo problemi. Zato ni odveč ponovno opozorilo, da se potovanje začne, ko so pripravljeni VSI UDELEŽENCI, ker v obratnem primeru pride do zbiranja skupine. Zaostali hočejo zamujeno nadoknaditi in dohitevajo kolono, kar je lahko neugodno za vse.
- ❑ Vzponi in spusti se zaključijo, ko je zadnji jezdec na vrhu vzpona oz. zadnji jezdec na konci spusta. Kolona naj se po nepotrebem ne ustavlja v samem hribu. Pri težjih vzponih je potrebno kdaj tudi pešačiti, ne pozabimo na primerno razdaljo med konji, saj nekateri v hribu niso mirni in jih je težko obvladati. Prav razdalja omogoča, da konja umirimo, da premaga prepreko in da ne pride do naleta, ker nervoza naredi svoje. Pri spustih je problematika ista, saj je velikokrat potrebno razjahati in konja voditi ob sebi. Spet je poudarek na razdalji med konji, dobro se obnesejo daljše vajeti (dopuščajo več manevrirnega prostora konju in jezdecu). Izkazalo se je, da z daljšimi vajetmi konj lažje premaga oviro in pri tem ne ogroža jezdeca. Ko prvi jezdec pridejo do konca spusta, se naj kolona naprej giblje počasi, saj morajo po hribu navzdol priti vsi udeleženci. Ko ugotovimo, da smo vsi na primernem mestu, se konji zajahajo in šele takrat nadaljujemo. Največ napak se pojavi tedaj, ko prvi pridejo na konec spusta, takoj zajahajo konje in s hitrejšim tempom kot pešci po hribu navzdol nadaljujejo potovanje. Pretrganje kolone konji hitro opazijo, postanejo nemirni, ne dovolijo jezdecu zajahati in razdalja se še povečuje, s tem pa tudi težave manj izkušenih. Obvladovaje vzponov in spustov je resnično treba zaupati odgovornim in izkušenim vodjem, da nikogar po nepotrebem ne izpostavimo nevarnosti.
- ❑ Prečkanje različnih naravnih ovir je za udeležence velikokrat kar težek zalogaj. Veliko lažje je, če konj vidi, da je pred jim nekdo že premagal oviro in se zato hitreje nauči tudi tistega, kar je bilo zanj skoraj nemogoče. Če kolona naleti na nepremagljivo oviro ali izberemo napačno smer, hkrati pa teren ne omogoča varnega obračanja kolone, naj vodja obrne kolono tako, da zadnji (ki mora biti prav tako izkušen) jezdec začasno

prevzame vodenje. Ta manever je zelo pomemben v primeru, ko konji pridejo v goščavo, močvirje ali kakšno drugo ožino in prvi ne morejo mimo zadnjih konjev, kar velikokrat povzroča nervozo tako pri konjih kot jezdecih. Pri prečkanju ovir zelo koristijo prav lokalni večji jezdeci, ker pomagajo tako pri problemih s konji kot pri nasvetih jezdecem.

Pri močvirju je potrebno vedeti, da konji niso veseli takih prepek in si tudi sami želijo čim prej iz tega. Pomembno je ohraniti mirno kri in razjahati konja, da zmanjšamo pritisk kopit in s tem globino ugreza. Spet pridejo prav daljše vajeti, ker se konju lažje umikamo in izbiramo boljšo oporo za konja, da mirneje preide težaven teren, če za oba ni prostora. Sami stopimo tja, kjer se konj izogiba in nas tako ne bo pohodil ali pa iz strahu celo podrl pod sebe.

- Poleg terena tudi vremenske razmere, kot so vročina, poletne nevihte, sneg in led pogojujejo hitrost potovanja. Prav pri različnih vremenskih pogojih prilagajamo hitrost in pa seveda opremo jezdecov. Ko se recimo približuje poletna nevihta in ni pogojev za primerno vedritev, naj vodja pred začetkom nevihte ustavi kolono in omogoči jezdecem, da se primerno opremijo: odvežejo dežne plašče, jih oblečejo in to konji ne prenašajo najbolje. Zato je pomembno, da imamo čas, da to počasi in umirjeno postorimo. Pred nevihto so tudi živali razburjene, prav je, da tudi njim pustimo dovolj časa, da se pripravijo, preden pride najhujše. Ko začne grmeti in močno deževati, je težko obvladovati konja, ob tem pa odvezati ali iz sedelne torbe vzeti dežni plašč, ga obleči – to vse pa početi v gibanju. Velikokrat pade oprema s konja ali pa se konj pri tem, ko mu nekaj privlečemo pred oči, splaši. Vodja mora vedno dati čas in prostor koloni, da se primerno obleče in ne pride do nepotrebnih zastojev zaradi opreme.

- Hitrost potovanja kolone z večjim številom konjev prilagodimo izkušnosti jezdecov, kakor tudi geografski raznolikosti terena. Ko gredo prvi v koloni v pospešenem hodu, se zadnji gibljejo v kasu. Razdalja med konji naj bo 2-6 m, kolono 30-50 konjev raztegne za nekaj sto metrov. Vodja kolone mora zato gibanje in hitrost prilagoditi razmeram, ki mu jih sporočijo njegovi pomočniki ali izkušeni jezdeci. Nenehno naj opazuje kolono, z glasom in gibom opozori na spremembo hitrosti.

Hitrost gibanja spreminjamo počasi, saj je potrebno vzeti v račun, da konec kolone potrebuje kar nekaj časa, da se začne gibati z enako hitrostjo kot čelo kolone. Vodja naj dobro pozna potek poti, da se izogne nenadnim spremembam. Pri zelo ovinkasti cesti, ko konji pred seboj ne vidijo drugih, se rado zgodi, da začnejo vleči, hočejo pospeševati. To pa privede do zbivanja ali večje gneče. Vedeti moramo, da druženje med konji vzbudi močan čredni nagon, tako da lastniki skoraj ne prepoznajo značaja svojega konja. Pri zbivanju kolone je nevarno brcanje med konji. Do tega velikokrat pride zaradi prehitevanja na ožinah in predstavlja največjo nevarnost za poškodbe tako konjev kot jezdecov. Priporočam, tako kot je bilo že navedeno pri pripravah pred pohodom, da z rdečo pentljo na repu označimo tiste konje, ki radi s kopiti ožigosajo bližnje prijatelje. To se je pokazalo za zelo praktično, ker tako kot pri avtu, rdeča barva opozori jezdece, da je potrebno paziti pred sabo.

Hitrost pogojuje usklajeno gibanje kolone. Kolono 30-50 konjev potrebuje za gibanje v KASU več kot 500 m primerne terena. Za prehod v RAHLI GALOP ali iz GALOPA V KAS skoraj 1 - 1,5 km. Seveda je vse optimalno, glede na teren pa je bolje, da se na slabem terenu kolona giblje v pospešenem hodu in tudi tako daleč pride. Praktično v pospešenem hodu lahko dnevno opravimo od 60 do 70 kilometrov.

- Veliko pozornosti namenimo začetku in koncu dneva, kakor tudi oskrbi preko noči. Zelo je pomembno, da konjem pri večdnevni ježi posvetimo kar se da veliko pozornosti, saj so oni tisti, ki nam omogočajo prijetno potovanje. Da bo to bilo resnično obema, konju in jezdecu, v zadovoljstvo, pa nekaj nasvetov »od jutra do večera in preko noči«:

Omogočimo konjem, da se lahko mirno najedo. Če je odhod predviden ob 9. uri, je potrebno vstati ob 5. ali 6. uri zjutraj. Od organizatorja pohoda je odgovorno, da oskrbi tudi tiste konje, ki nimajo posebno vestnih lastnikov in poskrbi, da vsi dobijo krmo in vodo. Pri oskrbi pazimo, da dobivajo hrano kar seda vsi konji naenkrat, da ne pride do razlik, ker nekateri konji neradi vidijo, da ima njegov sosed hrano, on pa ne. Razliko hitro nadoknadijo z udarci kopit. Bodite uvidevni in ne skrbite samo za svojega konja, a bodite previdni pri tistih, ki jih ne poznate. Dobro je, da živali najprej dobijo seno, potem pa oves in ostale dodatke (elektrolite, vitamine). Zaradi utrujenosti nekateri pojedjo le oves, seno pa puščajo, kar poruši pravo razmerje v hranjenju.

Po hranjenju privoščimo konju temeljito počasno čiščenje. Noči konje podhladijo, zato so trdi. Hladne noge in tudi drugi deli telesa so zjutraj občutljivejši. Zato umirjeno čiščenje in pregled morebitnih poškodb, odrgnin in žuljev pokaže, v kakšnem stanju je naš konj. Čiščenje kopit razkrije, če je vse v redu in če so podkve še dobro pritrjene. Temeljiti jutranji pregled konja in opreme nam omogoči, da postorimo tisto, za kar preko dneva ne bo časa. Suha podsedelnica iz pripravljene rezerve konju dobro dene, saj tudi mi ne maramo obleči nekaj mokrega.

V poletnih dneh ne pozabimo za zaščito proti mrčesu. Tudi pri nas se v trgovinah dobi kar nekaj pripravkov različnega delovanja. Pri poškodbah, ko se konji udarjajo z nogo ob nogo (konj se »kreše«), je potrebno biti še posebno pazljiv. Dobro je poznati svojega konja in če se redno poškoduje, ga zaščitimo s ščitniki, še preden nastane rana. Če kasneje rano pokrijemo s ščitnikom, jo pri celodnevni ježi in visoki temperaturi velikokrat preveč zapremo. Pazimo tudi na optimalno velikost ščitnikov, saj preveliki in celo odvečni, včasih samo okrasni, povzročijo odrgnine.

Ko je vse opravljeno in pripravljeno, začnemo oz. nadaljujemo s pohodom. Konje primerno ogrejemo, predvsem so občutljive njihove hladne noge, s hodom od 30 minut do 1 ure, šele potem pospešimo.

Konji so kot jeklo, če ga pravilno kalimo, je neuničljivo, samo mala napaka je lahko usodna. Ob koncu dneva je potrebno z umirjenim hodom ohladiti konje. Ob prihodu na nočitev, konji nikakor ne smejo biti več mokri od znoja, saj jih hladne noči, dež, sneg idr. še dodatno izčrpavajo.

Ko se konji delno ohladijo, jim privoščimo nekaj požirkov vode, saj tudi oni potrebujejo slino, da jim gre suho seno lažje po grlu, to pa jim vzdržuje tudi telesno temperaturo. Napajanje konjev naj bo spet usklajeno in šele tedaj, ko so se že docela ohladili. Pomembno je, da se napajajo vsi konji, ki so skupaj, da preprečimo pretep.

Tudi dodajanje ovsa povzroča nemir med živalmi. Velikokrat se zgodi, da v poznih večernih urah kdo od lastnikov še malo »pocrklja« svojega konja, sosedovemu pa ne da nič. V teh trenutkih pride do največ poškodb, najbolj kritični uri sta druga in tretja zjutraj, ko so se konji že nekoliko odpočili. Pokrivanje konjev pa se priporoča s pravimi pregrinjali ali vsaj s šotorskimi platni, zavezanimi spredaj in pod repom s trakovi ter preko vihra z elastičnim povojem ali bandažo. Elastična bandaža omogoča konju, da se tudi s šotorskim krilom ali preprostim pokrivalom uleže in pri tem ne zaplete v prekrivalo.

Dežurstvo pri konjih nam lahko prikrajša veliko nevšečnosti. Ko prideš zjutraj h konju in po pregledu ugotoviš, da je vse v redu, se ti odvali kamen noči. Dežurstva so velikokrat organizirana tako, da nekateri spijo kar v bližini konjev in ob morebitnih težavah pokličejo še druge za pomoč. Vedno naj imajo pri sebi baterijo, nož, najmanj eno rezervno hlevsko uzdo - aftro in nekaj vrvi. Dobro je, da v dežurni ekipi sodelujejo najmanj trije, ker dva lahko takoj pomagata, tretji gre po pomoč.

Pri potovanju večje skupine po prometnih cestah ne pozabimo na varnost vseh. Večje število konjev in s tem dolžina kolone je problem v prometu, zato je pomembno, da se pred prečkanjem razvrstimo v kolono po dva ali v gosji red. Prečkanje naj bo čimbolj enotno, da je skupina hitreje preko cestišča. Prometnejše ceste in križišča prečkamo tako, da na vsako stran postavimo pomočnika kolone, ki s svetlobnim telesom ali dvignjeno roko opozorijo voznike na kolono.

Vodenje kolone in vlogo jezdeca v prometu bi bilo smiselno s posebnim gradivom in pravilnikom poenotiti na državnem nivoju, da bi bilo gibanje konjev zakonsko urejeno. Pomembno je seveda opredeliti tako gibanje v prometu kot tudi zadovoljive svetlobne označbe za jahanje v slabi vidljivosti ali temi.

Prva pomoč in veterinarska oskrba

Eden od izkušenih jezdecev v skupini mora biti pripravljen in sposoben nuditi morebitnim poškodovanim konjem (in jezdecem) ustrezno prvo pomoč.

Dobro je tudi, da se pred pohodom pozanimamo, kje in kdaj lahko na predvideni poti dobimo veterinarsko pomoč (telefonske številke) oz. prikolico za prevoz obolele živali do primerne hleva ali veterinarske bolnice.

Konji naj bodo zaščitno cepljeni proti kužnemu kašlju in morajo biti vakcinirani proti tetanus-u. Konje, s katerimi se pogosto podajamo v gozd ali njegovo neposredno bližino, je vsekakor dobro zaščititi tudi proti steklini. Če jih imamo, s seboj vedno vzamemo tudi ustrezne dokumente konja (potno listino, identifikacijsko in zdravstveno knjižico ipd.).

Če se na nekajdnevne pohode odpravi večja skupina jezdecev, še posebej iz različnih hlevov ali klubov, je priporočljivo, da pred, med in na koncu pohoda živali pregleda izkušen veterinar, ki bo za večje napore neprimerne živali lažje ocenil in pravočasno izločil.

Takšno (množično) prireditev je vedno potrebno veterinarsko in tudi sicer prijaviti pristojnem/-im organom za notranje zadeve ter si pridobiti ustrezna soglasja.

Odgovornost in kultura obnašanja jezdecev

Zavedajmo se, da smo v naravi le gostje. Vaš konj bogati naravo samo, če se boste tudi sami v njej primerno obnašali.

Zavedajmo se, da si prostor (tudi naravo) vedno le delimo z drugimi uporabniki, zato moramo upoštevati njihove potrebe in želje, ter poskušajmo svoje aktivnosti v naravi vedno uskladiti tudi z njimi.

Na terenu srečujemo otroke, sprehajalce, pohodnike, jezdece, kolesarje in vozila, vedno samo v koraku – vselej prilagodimo tempo ježe razmeram na terenu.

Odpovejmo se ježi v naravi po močno razmočenih poteh, da s tem ne bi puščali za seboj dolgotrajnih globljih sledi in poškodb tal.

V primeru, da smo nehote napravili škodo, poiščemo oškodovanca, da bi se z njim dogovorili o poravnavi škode. Če smo ustrezno zavarovani, poravna škodo zavarovalnica.

Bodi vljuden, prijazen in v pomoč vsem, ki jih na svojih poteh srečuješ.

Vplivaj vzgojno in aktivno preprečuj kršenje teh pravil.

Svojemu konju bodi predvsem dober prijatelj in ga ne zlorablaj v posmeh sebi in v sramoto konjeniškemu športu.

PREGLEDNICA LOGOSTIKE TREKINGA Z DO 50 KONJI V ČASU TRAJANJA DO 6 DNI S PRIČAKOVANIMI PROBLEMI IN OSKRBO LE TEH

- Na deset udeležencev najmanj dva izkušena jezdeca.
- Najmanj tri postaje za zvezo ali mobilni telefoni, ki nam pridejo prav pri obveščanju v koloni.
- Spremljajoči kombi za opremo jezdecev in drugo opremo.
- Potrebna oprema:
 1. Kovaško orodje, žablji, nekaj rezervnih sprednjih in zadnjih podkev različnih velikosti.
 2. Torbica prve pomoči.
 3. Rezervne nelomljive posode za oves in vodo. Najbolje je, da jih udeleženci prinesejo s seboj, da ima vsak konj svojo posodo. Prehrano za konje lahko organiziramo kar po predvidenih postojankah pohoda ali pa del potreb sena in ovsa prevažamo kar s sabo. Pred planiranjem pohoda na postojankah preveriti kvaliteto krme sena in ovsa.
 4. Električni podaljški in nekaj reflektorjev. Pri organiziranju prenočevanja je potrebno pripraviti razsvetljene priveze.
 5. Če predvidevamo, da bomo prenočevali izven naseli, naj bi imeli s sabo tudi vrvi, sekiro, žago, kladivo in žablje za izgradnjo privezov za konje.

DOPOLNILA LOGISTIKE ZA TREKING NAD 50 KONJ NAD 6 DNI

- Večje število izkušenih jezdecev, najmanj eden na deset udeležencev.
- Dve vozili za prevoz opreme in hrane za konje.
- Večje število mobilcev ali postaj za zvezo.
- Večje število rezervnih podkev, žabljev in kovaška oprema.
- Predhodno dobro preveriti kapacitete za priveze konjev pri kosilu in prenočevanju.
- Zadostna količina hrane za konje po postojankah.

ZA VAS JE ZBRAL IN UREDIL TER PO SVOJIH IZKUŠNJAH NAPISAL
SANDI GOMBAČ
www.gombac-horses.com
sandi.gombac@rtvslo.si